

Kako se nosimo s pitanjem ‘vremena’?

Perrine Humblet i Marta Guzman

Naša odluka da se u ovom broju časopisa *Djeca u Europi* posvetimo pitanju ‘vremena’ nije bila samo želja za naglašavanjem koristi koju imamo od usporavanja. Točnije, namjera nam je bila istražiti kako to da je vrijeme, koje je ključno za cjeloviti zdrav razvoj djeteta, ipak nešto što nam kronično nedostaje.



Nismo ni slutili da će većina autora koje smo zamolili za sudjelovanje u kreiranju časopisa, svoje članke započeti i potom se višekratno vraćati na osobni doživljaj vremena.

Rasprave o vremenu, točnije njegovom nedostatku, u središtu su socioloških analiza modernog društva. Ponekad su rasprave potaknute čežnjom za nekim davnim vremenima koja možda nikad nisu ni postojala, ponekad su rezultat osjećaja krivnje i neuspjeha, a ponekad su potaknute željom za vraćanjem osjećaja kontrole nad vlastitim životima i osjećajem slobode. Ustvari, društvo nameće brzinu življenja utječući na odrasle kao i na djecu. Opći trend je povećanje brzine što je, između ostalog, uzrokovano napretkom informacijskih tehnologija.

Najviše zabrinutosti za djetinjstvo izaziva uska povezanost rada i obiteljskog života. Ne samo da su oni međusobno složeno isprepleteni – način na koji je or-

ganiziran rad utječe na čovjekov privatni život – već vrijednosti rada poput naglašene produktivnosti, kratkoročne koristi i osjećaja urgentnosti utječu na vrijednosti na kojima se temelji i obiteljski život. ‘Napredujemo polako po kvrgavoj cesti jer je moto u Patagoniji da je žurba najsigurniji način da se ništa ne dogodi, samo su bjegunci pod pritiskom.’ (Luis Sepulveda, 2012.). Pozivanje na mudrost ‘sporosti’ je možda način pružanja otpora brojnim konfliktima svakodnevice. Pitanje vremena je također važno kad govorimo o društvenoj nejednakosti. U vremenu ekonomske i društvene krize, vremena uvijek nedostaje ekonomski aktivnim obiteljima, dok je ono beznačajno za obitelji čiji se članovi bore s nezaposlenošću ili samo povremeno rade.

Važno je naglasiti da se neke službene politike ovim pitanjima veoma ozbiljno bave. Osmo izvješće njemačkog Saveznog ministarstva obitelji posvećeno je ‘Vre-

menu za obitelj – politici vremena kao prilici za obiteljsku politiku’. U središtu pozornosti je podizanje razine kontrole ljudi nad njihovim vremenom te usklađivanje obiteljskog vremena sa školskom i radnom politikom. Također je važno obratiti pozornost na primarnu prevenciju zlostavljanja poput programa YAPAKA. be, čiji je moto kampanje popraćen frazama poput: ‘Dajte si vremena da... živite zajedno’, ‘da radite zajedno’, ili čak ‘... da razmišljate zajedno’.

Djeca su podvrgnuta vremenskim ograničenjima koja im nameću odrasli iako su ona za njih često potpuno besmislena. Dječje vrijeme nije vrijeme odraslih. Kako potaknuti djelatnike u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja da se pozabave ovom temom?

U ovom broju časopisa donosimo niz članaka koji nam, poput kaleidoskopa, omogućuju da promotrimo pojam vremena kroz njegove raznovrsne boje i oblike,

kroz različita stajališta koja su odraz mnogo različitih iskustava koja tvore naš svijet i koja nas pozivaju na razmišljanje o dječjem i vremenu odraslih.

Saznat ćete puno o tome što znači 'obrazovati' u suvremenom društvu (Mantovani); o važnosti vrednovanja svakodnevnih iskustava i što iz toga proizlazi, kao i o potrebi odvajanja vremena kako bismo bili zajedno i bili tu (Barbosa).

Čini se da je važno ne previdjeti niz drugih tema ovoga broja, kao i pitanja poput: koja je uloga odgajatelja?; kako odgajatelj upravlja vremenom u odgojno-obrazovnoj ustanovi na način da se pruža djeci znajući kad je trenutak da se povuče? (Vitali); kako odrasli balansiraju s vlastitim vremenom i onim neophodnim djetetu? (Tardos); na što, u organizacijskom smislu, trebaju obratiti pozornost predškolske ustanove? (Coster i Blanchard), te kako djeca provode svoje slobodno vrijeme? (Amerijckx).

Vrijeme i prostor (Bosch) zajedno grade vrtić koji bježi od klišeja prošlosti. Zajedno priječe gradnju standardiziranih, nekreativnih vrtića u kojima je produkt važniji od procesa. Namjera nam je otkriti vrijeme kao svjedoka relacijskih procesa, ne samo produkata (Jansa) gdje je prirodni ritam življenja uvažen jer vrijeme nije kruto – ono je fleksibilno i prilagodljivo različitim situacijama i pojedincima.

Pokušali smo dati priliku drugim glasovima i iskustvima te tako obogatili raspra-



© Jovica Drobnjak

vu. Koju ulogu bake i djedovi mogu imati u bavljenju problemima ubrzanja brzine življenja (Bastien); koja su iskustva roditelja (O'Grady) i na koji način oni opažaju pitanje vremena.

Navodimo i neke od praktičnih studija slučaja (Torino, Schuhl) premda je bilo teško pronaći primjere iz prakse vrtića u kojima se uvažava ritam djeteta. Možda bismo se trebali zapitati zbog čega ih u Europi ima tako malo? Možda je to pitanje za struku.

Pored toga pomno smo birali fotografije. Željeli smo prikazati djecu u slobodnoj igri – dok otkrivaju, opažaju, i (zašto da ne) ne rade ništa. Vrijeme za sebe, za sa-

moću. Vrijeme za igre – kvalitetne igre – s bogatstvom materijala u pomno osmišljenim prostorima. Ukratko, vrijeme za rast i razvoj do svog punog potencijala.

Perrine Humblet, je ravnateljica Centra za interdisciplinarna istraživanja pristupima socijalnom zdravlju na Slobodnom sveučilištu u u Bruxellesu i urednica je časopisa *Djeca u Europi* za frankofonske čitatelje u Belgiji.
phumblet@ulb.ac.be

Marta Guzman adi u Udruženju prosvjetnih djelatnika Rosa Sensat. Urednica je časopisa *Infància a Europa* i *Infancia en Europa*, na katalonskom dijalektu i španjolskom jeziku.
martaguzman@rosasensat.org



© VBJK - Caroline Boudry



© Udoro Lange